ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 2008
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Είδαμε μάλιστα και αυτό από τα φοβερά θεάματα· όταν βρισκόμαστε κοντά στο στόμιο σκοπεύοντας να ανέβουμε και αφού είχαμε υποστεί όλα τ' άλλα, είδαμε ξαφνικά από ψηλά και εκείνον και άλλους – σχεδόν οι περισσότεροι από αυτούς ήταν τύραννοι· ήταν ακόμα και κάποιοι απλοί πολίτες από εκείνους που είχαν διαπράξει μεγάλα αμαρτήματα – τους οποίους, όταν πια νόμιζαν ότι θ' ανέβουν επάνω, το στόμιο δεν τους δεχόταν, αλλά μούγκριζε, κάθε φορά που κάποιος από εκείνους που ήταν αγιάτρευτα (αδιόρθωτα) κακοήθεις ή που δεν είχε τιμωρηθεί όπως του άξιζε επιχειρούσε ν' ανέβει. Τότε πια, έλεγε, άνδρες άγριοι όλο φωτιά στην όψη, οι οποίοι είχαν τοποθετηθεί εκεί κοντά και κατανοούσαν καλά το μουγκρητό, κάποιους αφού τους έπιαναν από τη μέση, τους απομάκρυναν, τον Αρδιαίο όμως και κάποιους άλλους, αφού τους έδεσαν τα χέρια και τα πόδια και το κεφάλι, αφού τους έριξαν κάτω και τους έδειραν με μαστίγιο τους έσυραν έξω και παράλληλα προς το δρόμο ξεσκίζοντάς τους πάνω σε ασπαλάθους και δηλώνοντας σε όσους κάθε φορά περνούσαν από εκεί και για ποιους λόγους (τους μεταχειρίζονταν έτσι) και ότι οδηγούνταν, για να ριχτούν στον Τάρταρο.

ΧΙΩΤΗΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Β.1. Ο Αρδιαίος ήταν τύραννος της Παμφυλίας (: πᾶν + φυλή), περιοχή της Μ. Ασίας απέναντι από την Κύπρο. Στην επίγεια ζωή του είχε σκοτώσει το γέροντα πατέρα του, το μεγαλύτερο αδερφό του, ενώ ως τύραννος είχε διαπράξει και άλλα πολλά βαρύτατα εγκλήματα (γέροντα τέ πατέρα ... εἰργασμένος). Γι' αυτό λοιπόν ως ρυπαρό άτομο, άδικη ψυχή έπρεπε να τιμωρηθεί. Η τιμωρία κρατούσε χίλια χρόνια, για τον Αρδιαίο όμως δεν είχε λήξει ακόμα («Οὐχ ἥκει», «οὐδ᾽ ἂν ἥξει δεῦρο») καθώς ως τύραννος που ήταν, κατά τον Πλάτωνα θεωρείτο αμετανόητα εγκληματίας («σχεδόν τι αὐτῶν ... ἡμαρτηκότων», «οὐκ ἐδέχετο τὸ στόμιον, ἀλλ᾽ ἐμυκᾶτο ὁπότε τις τῶν οὕτως ... ἀνιέναι») και γι' αυτό βασανίστηκε στον Τάρταρο. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα, η τυραννία είναι το έσχατον της πόλεως νόσημα καθώς η απόλυτη και ανεξέλεγκτη εξουσία διαφθείρει με αποτέλεσμα ο τύραννος να διαπράττει εγκλήματα χωρίς να τιμωρείται, αφού έχει στα χέρια του όλες τις εξουσίες και

δεν ελέγχεται από κανέναν. Προβαίνει σε εγκλήματα μαζικά και ανίατα (πατροκτονία, αδελφοκτονία, υποδούλωση, τυραννία, ασέβεια), η κακία του είναι ανυπέρβλητη και γι' αυτό η τιμωρία του βαριά και μαρτυρική (δέσιμο ποδιών, χεριών και κεφαλής «συμποδίσαντες χεῖράς τε καὶ πόδας καὶ κεφαλήν» - πιάσιμο από τη μέση «διαλαβόντες» - μαστίγωμα «ἐκδείραντες» - τράβηγμα έξω από το δρόμο «εἶλκον ... ἐκτὸς» - σύρσιμο πάνω στους ακανθωτούς ασπάλαθους «... ἐπ᾽ ἀσπαλάθων κνάμπτοντες») όχι όμως από εκδίκηση αλλά για σωφρονισμό και για να χρησιμεύσει ως παράδειγμα προς αποφυγή. Αυτή η παραδειγματική τιμωρία αποσκοπεί στο να διδαχθούν οι ψυχές που θα ξαναρχίσουν τη νέα επίγεια πορεία τους να αποφεύγουν τον τυραννικό και εκφυλισμένο τρόπο ζωής. Η άποψη λοιπόν του Πλάτωνα είναι ότι η ποινή που επιβάλλει η κοινωνία πρέπει να έχει παιδαγωγικό χαρακτήρα. Αυτό άλλωστε μαρτυρεί η έκθεση των τιμωρουμένων σε κοινή θέα και η πληροφόρηση για τα αίτια της τιμωρίας όλων των τυράννων («τοῖς ἀεὶ παριοῦσι σημαίνοντες») .

Β.2. Το λογοτεχνικό ταλέντο του Πλάτωνα έχει επισημανθεί από όλους τους μελετητές του έργου του και αυτό φαίνεται ξεκάθαρα και στο συγκεκριμένο απόσπασμα, στο οποίο περιγράφεται με πολλή παραστατικότητα η μαρτυρική τιμωρία του τυράννου Αρδιαίου. Χαρακτηριστικοί λοιπόν εκφραστικοί τρόποι του αποσπάσματος είναι :

α) Ο εγκιβωτισμός. Η αφήγηση της ιστορίας για τον Αρδιαίο εγκιβωτίζεται μέσα στην αφήγηση της περιπέτειας τους Ηρός του Αρμενίου, η οποία με τη σειρά της εγκιβωτίζεται μέσα στην αφήγηση του Σωκράτη.

β) Το τέχνασμα της αφήγησης ενός διαλόγου, με το οποίο κεντρίζεται το ενδιαφέρον του ακροατή που προετοιμάζεται να τον παρακολουθήσει. Ο διάλογος αυτός αισθητοποιείται με την εναλλαγή του πλάγιου λόγου με ευθύ.

γ) Η παρεμβολή των σχολίων («Ὁ δὲ Ἀρδιαῖος ... εἰργασμένος» , «σχεδόν τι αὐτῶν ... ἡμαρτηκότων») λειτουργεί ως επιβράδυνση πυροδοτώντας το ενδιαφέρον του ακροατή.

δ) Το πρωθύστερο («ἐγγὺς ἦμεν μέλλοντες ἀνιέναι καὶ τἆλλα πάντα πεπονθότες») καταδεικνύει την αγωνία και την ταραχή των «μελλόντων ἀνιέναι» .

ε) Η λεπτότατη χρήση της ειρωνείας («μέγας») τονίζει την αντίθεση ανάμεσα στην παντοδυναμία που είχε ο Αρδιαίος στην επίγεια ζωή και στην αξιολύπητη και δεινή θέση που είχε περιέλθει μετά το θάνατό του. Το «μέγας» λοιπόν που προήλθε από παράνομες

ΧΙΟΣ ΤΗΣ ΕΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ενέργειες στην επίγεια ζωή εκμηδενίζεται και δεν προσφέρει τίποτε στη μεταθανάτιο ζωή.

στ) Αντιθέσεις. Από τη δόξα («μέγας») στην πτώση («ἐκδείραντες», «κνάμπτοντες»), από την άνοδο («οἰομένους ἀναβήσεσθαι») στη πτώση («ἐμπεσούμενος εἰς τὸν Τάρταρον»)

ζ) Η προσωποποίηση. Το στόμιο «οὐκ ἐδέχετο ἀλλ᾽ ἐμυκᾶτο». Η βαναυσότητα και η αγριότητα ορισμένων εγκληματιών προκαλούν ακόμα και την αντίδραση των άψυχων. Έτσι, το στόμιο μουγκρίζει οργισμένα και δεν τους αφήνει να βγουν επάνω. Μάλιστα, ο νεοπλατωνικός φιλόσοφος Πρόκλος, σχολιάζοντας αυτό το χωρίο, παρατηρεί ότι τα αμαρτήματα των αδίκων κάνουν τις ποινές φρικιαστικές, αλλά και η κακία αυτών των ανθρώπων είναι ανυπέρβλητη αφού και τα άψυχα αφήνουν έμψυχον φωνήν εναντίον τους.

η) Οι παραστατικές εικόνες της εξόδου από το στόμιο και της τιμωρίας του Αρδιαίου. Οι εικόνες αυτές γίνονται πιο παραστατικές με την εναλλαγή των μετοχών με τα ρήματα. Οι μετοχές είναι κυρίως αορίστου και εκφράζουν το στιγμιαίο («διαλαβόντες», «συμποδίσαντες», «καταβαλόντες», «ἐκδείραντες») και υποτάσσονται στα ρήματα που είναι σε χρόνο παρατατικό («ἦγον», «εἶλκον») τα οποία φανερώνουν τη μεγάλη διάρκεια της τιμωρίας.

θ) Οι μεταφορές («φθέγμα», «ἀνιάτως», «κνάμπτοντες»)

ι) Το ασύνδετο σχήμα («ἄγριοι, διάπυροι, παρεστῶτες», «συμποδίσαντες», «καταβαλόντες») δίνει ταχύτητα στις εναλλαγές των εικόνων κι επιτείνει τη φρίκη και την αγωνία.

ια) Το πολυσύνδετο σχήμα («χεῖράς τε καὶ πόδας καὶ κεφαλήν», «ὧν ἕνεκά τε καὶ ὅτι ... ἄγοιντο»)

Β.3. Σελίδες 97-98 σχολικού βιβλίου:
«Το ενδιαφέρον του νομοθέτη ... είναι τραχεία και γεμάτη δυσκολίες.»

Β.4. ἐγεγόνει : συγγενής, οικογένεια
εἰπεῖν : έπος, ρήτορας
ἐθεασάμεθα : θεατής, θέα
πεπονθόντες : εμπάθεια, παθητικός
ἀναβήσεσθαι : βήμα, βαθμός.

ΧΙΩΤΗΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Γ.1. Στ' άλλα τα οποία έχουμε δε διαφέρουμε καθόλου απ' τα ζώα, αλλά τυχαίνει να είμαστε κατώτεροι από πολλά και στην ταχύτητα και στη δύναμη και στις άλλες ικανότητες· αφού όμως δημιουργήθηκε σ' εμάς η ικανότητα να πείθουμε ο ένας τον άλλο και να φανερώνουμε στους εαυτούς μας όσα τυχόν θέλουμε, (όχι μόνο) απαλλαχθήκαμε απ' το να ζούμε ως θηρία, αλλά και αφού συγκεντρωθήκαμε ιδρύσαμε πόλεις και θεσπίσαμε νόμους και εφεύραμε τέχνες, και σχεδόν όλα γενικά αυτά που έχουν επινοηθεί από εμάς ο λόγος είναι αυτός που τα δημιούργησε μαζί μας· αυτός, λοιπόν, και για τα δίκαια και για τα άδικα και για τα ωραία και για τα άσχημα θέσπισε νόμους.

Γ.2. ***οἷς*** → αἵ
εὐπορίαις → εὐποριῶν
ὄντες → ὄντι
ἡμῖν → ὑμᾶς
πείθειν → πείσοι
βουληθῶμεν → βούλεσθαι
συνελθόντες → σύνελθε
ἅπαντα → ἁπάσης
οὗτος → τούτοις
αἰσχρῶν → αἰσχίστας

ΧΙΩΤΗΣ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Γ.3.α. ***τῶν ζῴων*** : αντικείμενο του ρήματος «διαφέρομεν» (διαφέρω + γενική)
τῇ ῥώμῃ : δοτική της αναφοράς στο «καταδεέστεροι»
ταῖς ἄλλαις : ονοματικός, ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη «εὐπορίαις»
καταδεέστεροι : κατηγορούμενο του υποκειμένου της μετοχής «ὄντες», «ἡμεῖς» (συνδετικό ρήμα εἰμί)
ὄντες : κατηγορηματική μετοχή, ιδιάζουσα από το «τυγχάνομεν», αναφερόμενη στο υποκείμενο του ρήματος.
θηριωδῶς : επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο απαρέμφατο «ζῆν».

β. ***οἷς ἔχομεν*** :
αναφορική προσδιοριστική στον όρο αναφοράς «τοῖς ἄλλοις» (κανονικά θα ήταν «ἃ ἔχομεν» έλξη αναφορικόν)
Ζοῖς μέν γάρ ἄλλοις οὐδέν τῶν ζῴων διαφέρομεν :
κύρια πρόταση κρίσεως.